

Lovforslag nr. L 36. Fremsat den 6. oktober 1988 af justitsministeren (Ninn-Hansen)

Forslag

til

Lov om ændring af ægteskabsloven m.v.

(Separations- og skilsmissebetingelser m.v.)

§ 1

I lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 630 af 15. september 1986, som ændret ved lov nr. 223 af 22. april 1987, foretages følgende ændringer:

1. § 2, stk. 2, 2. pkt., ophæves.
2. § 5 ophæves.
3. §§ 29-41 ophæves, og i stedet indsættes:

»Separation

§ 29. En ægtefælle, som ikke mener at kunne fortsætte samlivet, har ret til separation.

§ 30. Separationens virkninger bortfalder for fremtiden, hvis ægtefællerne genoptager eller fortsætter samlivet.

Skilsmisse efter separation

§ 31. En ægtefælle har ret til skilsmisse efter 1 års separation.

Stk. 2. Ægtefæller har ret til skilsmisse efter 6 måneders separation, hvis de er enige om skilsmisse.

2 års adskillelse

§ 32. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når ægtefællerne på grund af uoverensstemmelser har levet adskilt i de sidste 2 år.

Utroskab

§ 33. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har været utro eller har deltaget i et lignende seksuelt forhold. Skilsmisse kan dog ikke kræves, hvis ægtefællen har været indforstået med handlingen eller senere må anses at have frafaldet sin ret.

Stk. 2. Skilsmisse kan ikke opnås på grundlag af et seksuelt forhold, der har fundet sted, mens ægtefællerne er separeret.

Stk. 3. Ansøgning om skilsmissebevilling må indgives eller retssag anlægges inden 6 måneder efter, at ægtefællen er blevet vidende om handlingen, og inden 2 år efter, at den er foretaget.

Vold

§ 34. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsætlig vold af grovere karakter over for denne eller børnene.

Stk. 2. Ansøgning om skilsmissebevilling må indgives eller retssag anlægges inden 1 år efter, at ægtefællen er blevet vidende om handlingen, og inden 3 år efter, at den er begået.

Bigami

§ 35. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har indgået nyt ægteskab i strid med § 9.«

4. § 42, stk. 1, 2. pkt., ophæves.

5. § 43 ophæves og i stedet indsættes:

»§ 43. Efter begge parter ønske kan der ske mægling ved præsten. Regler herom fastsættes af kirkeministeren efter forhandling med justitsministeren.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om frivillig rådgivning af ægtefæller, inden der meddeles separation eller skilsmisse.«.

6. § 44 affattes således:

»§ 44. Inden bevilling til separation eller skilsmisse meddeles, skal der foretages vilkårsforhandling. Hvis der ønskes skilsmisse efter § 31, og vilkårene for separationen gælder også for tiden efter skilsmissen, er vilkårsforhandling dog ikke nødvendig.

Stk. 2. Regler om vilkårsforhandling fastsættes af justitsministeren. Det kan i disse regler bestemmes, at vilkårsforhandling bortfalder for en ægtefælle, der ikke har ophold her i landet.«.

7. I § 50, *stk. 1*, indsættes som 2. pkt.:

»Medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder, kan retten kun pålægge en ægtefælle bidragspligt for et bestemt tidsrum, der ikke kan overstige 10 år.«.

8. I § 52 og § 58, *stk. 1*, udgår: »åbenbart«.

9. § 58, *stk. 2-3*, ophæves.

§ 2

I myndighedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 443 af 3. oktober 1985, foretages følgende ændringer:

1. I § 50 a, *stk. 1*, og i § 52 ændres »ægtebarn« til »barn«.

2. Efter § 71 indsættes som ny paragraf:

»§ 72. Regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om umyndighed og værgemål, forældremyndighed og samværsret. Overenskomsten finder anvendelse her i landet efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Stk. 2. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om umyndighed og værgemål, forældremyndighed og samværsret.«.

§ 3

I lov om ægteskabets retsvirkninger, jf. lovbekendtgørelse nr. 628 af 15. september 1986, indsættes efter § 53 som ny paragraf:

»§ 53 a. Regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om ægteskabets retsvirkninger. Overenskomsten finder anvendelse her i landet efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Stk. 2. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om ægteskabets retsvirkninger.«.

§ 4

I lov om adoption, jf. lovbekendtgørelse nr. 629 af 15. september 1986, indsættes efter § 40 som ny paragraf:

»§ 40 a. Regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om adoption. Overenskomsten finder anvendelse her i landet efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Stk. 2. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om adoption.«.

§ 5

I lov om børns retsstilling, jf. lovbekendtgørelse nr. 634 af 15. september 1986, indsættes efter § 22 som ny paragraf:

»§ 22 a. Regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om børns retsstilling, herunder om børnebidrag. Overenskomsten finder anvendelse her i landet efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Stk. 2. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om børns retsstilling, herunder om børnebidrag.«.

§ 6

Loven træder i kraft den 1. oktober 1989.

§ 7

Stk. 1. Er der før lovens ikrafttræden indgivet ansøgning om bevilling til separation eller skilsmisse eller anlagt retssag om separation el-

ler skilsmisse, anvendes den tidligere lovgivnings regler.

Stk. 2. Såfremt begge ægtefæller anmoder derom, inden bevilling meddeles eller endelig dom afsiges, anvendes dog bestemmelserne i § 1.

Stk. 3. Om ægtefællers adgang til skilsmisse på grundlag af separation, meddelt før lovens ikrafttræden, gælder bestemmelserne i § 1.

§ 8

Den i § 1, nr. 8, nævnte ændring i ægteskabslovens § 52 og § 58, stk. 1, gælder for alle aftaler, der er indgået efter den 1. januar 1970.

§ 9.

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Lovforslaget tilsigter en modernisering af ægteskabslovens regler om separation, skilsmisse og ægtefællebidrag.

Der indføres en ret for hver ægtefælle til at kræve separation. Endvidere nedsættes separationsperioden til 6 måneder for ægtefæller, som lever separerede og som er enige om, at de vil skilles.

Den lovpligtige mægling foreslås afskaffet samtidig med at muligheden for, at ægtefællerne kan få mægling hos præsten, opretholdes. Desuden lægges der op til en forsøgsordning med professionel, frivillig parrådgivning.

Lovforslaget indebærer endvidere, at ægteskabslovens regler om ægtefællebidragets varighed tilpasses den praksis, der har udviklet sig ved domstolene. Efter forslaget skal der således i almindelighed kun kunne pålægges bidragspligt for et bestemt tidsrum på højst 10 år. Tidsubegrænset bidragspligt skal efter forslaget kun kunne pålægges, såfremt der foreligger ganske særlige omstændigheder.

Den foreslåede modernisering af bestemmelserne om separation og skilsmisse bygger på betænkning nr. 1121/87 om separations- og skilsmissebetingelser, der er afgivet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet.

2. Medlemmer af Det Radikale Venstre fremsatte den 23. februar 1988 forslag til lov om ændring af ægteskabsloven (separations- og skilsmissebetingelser) (lovforslag nr. 222 i folketingsåret 1987/88). Førstebehandlingen af lovforslaget er optrykt i Folketings-tidende 1987/88, sp. 9282 ff.

Dette lovforslag svarer i væsentlig grad til det tidligere lovforslag.

3. Lov om ægteskabs indgåelse og opløsning blev gennemført som lov nr. 256 af 4. juni 1969, se nu lov-bekendtgørelse nr. 630 af 15. september 1986. Grund-laget for loven var betænkning 2 afgivet af Ægte-skabsudvalget af 1957.

De gældende regler om adgangen til separation og skilsmisse findes i ægteskabslovens kapitel 4 som §§

29-41. Kun en enkelt af de nævnte bestemmelser er siden blevet ændret, idet § 39 om skilsmisse på grund af vold fik en ny affattelse og et udvidet område ved lov nr. 223 af 22. april 1987.

4. Allerede inden loven af 1969 trådte i kraft, havde justitsministeren nedsat et udvalg, som skulle arbejde videre med en generel revision af ægteskabslovgivningen, Ægteskabsudvalget af 1969.

I begyndelsen af 1970-erne afgav Ægteskabsudvalget fire betænkninger om de materielle regler i ægteskabslovgivningen. Af betydning for nærværende lovforslag har navnlig været betænkning 1 om ægteskabs indgåelse (nr. 691/73) og betænkning 2 om ægteskabs opløsning (nr. 697/73).

5. Ægteskabslovgivningen har, som det fremgår af arbejdsgruppens betænkning, side 18-20, været genstand for nordisk samarbejde også i 1970-erne og 1980-erne, idet der i de andre nordiske lande lige som i Danmark har været nedsat udvalg med den opgave at overveje ændringer i lovgivningen.

I Sverige er ægteskabslovsrevisionen afsluttet i april 1987, og i Finland blev der på samme tidspunkt vedtaget nye regler, som i det væsentlige er i overensstemmelse med de svenske bestemmelser på området. Det norske udvalg afgav i august 1985 en delbetænkning om indgåelse og opløsning af ægteskab. Der er endnu ikke fremsat lovforslag i Norge.

De svenske og finske bestemmelser om ægteskabsopløsning og det norske ægteskabsudvalgs lovudkast herom er optrykt som bilag 1 i betænkningen, side 79-87, sat over for arbejdsgruppens lovudkast.

6. Medlemmer af Det Radikale Venstre fremsatte den 14. januar 1987 forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (skilsmisseret efter vold). Lovforslaget blev vedtaget enstemmigt ved 3. behandlingen den 7. april 1987. I retsudvalgets betænkning blev der givet udtryk for behovet for en modernisering af separations- og skilsmissebetingelserne.

7. På baggrund heraf nedsatte justitsministeren i maj 1987 en arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen fik til opgave at udarbejde moderniserede regler om separations- og skilsmissebetingelserne i ægteskabslovens kapitel 4. Arbejdsgruppens kommissorium er medtaget i betænkningen side 1.

I september 1987 afsluttede arbejdsgruppen sit arbejde med afgivelse af betænkning nr. 1121/1987 om separations- og skilsmissebetingelser. I betænkningen har arbejdsgruppen udarbejdet udkast til ændring af separations- og skilsmissebetingelserne og til en vis forenkling af skilsmisseprocessen.

Betænkningen blev i oktober 1987 sendt til høring hos de myndigheder og organisationer, der er nævnt i punkt 10.

8. Som anført ovenfor under punkt 6 gav retsudvalget i betænkningen om forslag til ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (skilsmisseret efter vold) udtryk for ønske om modernisering af separations- og skilsmissebetingelserne.

I betænkningen anførte Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis og Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget bl.a., at skilsmisse burde kunne opnås umiddelbart i situationer, hvor ægtefællerne er enige herom. Er ægtefællerne ikke enige, eller har de fælles børn under 16 år, fandt flertallet, at det burde overvejes at indføre betænkningstidsordning svarende til den svenske.

Retsudvalgets medlemmer fra Det Konservative Folkeparti, Venstre, Centrumdemokraterne og Kristeligt Folkeparti mente, at separationsinstituttet burde bevares.

På den baggrund har arbejdsgruppen særlig overvejet, om der bør gennemføres en adgang til skilsmisse ved enighed, og om betænkningstid bør erstatte separationsinstituttet i dansk ret.

8.1. I dag må ægtefæller, der er enige om at ville skilles, igennem en 1-årig separationstid, medmindre der foreligger en af de særlige skilsmissegrunde, i praksis næsten altid utroskab.

I Danmark går vejen til skilsmisser i omkring 70-80 % af tilfældene, som det fremgår af tallene i betænkningens afsnit 1.2.2.-4., over separation.

Et flertal i Ægteskabsudvalget gik ind for skilsmisse ved enighed, idet kun et medlem var imod en regel herom, se betænkning 2, side 12-13.

Arbejdsgruppens overvejelser om, hvorvidt der bør indføres adgang til umiddelbar skilsmisse ved enighed mellem ægtefællerne, er gengivet i betænkningen, side 40-42. Arbejdsgruppen har taget udgangspunktet i, at lovgivningen ikke uden tungtvæjende grunde bør tvinge ægtefæller til at bevare et retligt bånd mellem sig, som de er enige om ikke at øn-

ske. Fastholdelse af kravet om en separationsperiode vil over for enige og velovervejede ægtefæller kunne opfattes som urimeligt og måske føre til fingerede utroskabsforhold. På den anden side rummer en regel om adgang til skilsmisse uden forudgående separation efter arbejdsgruppens opfattelse en risiko for forhastede og uigennemtænkte skilsmisser, fordi parterne kan handle uden den fornødne omtanke i en konfliktsituation.

Arbejdsgruppen har i forbindelse med sine overvejelser inddraget varigheden af den periode, der kan være nødvendig for at undgå forhastede skilsmisser. Arbejdsgruppen har stillet forslag om, at separations-tiden for enige ægtefæller nedsættes fra 1 år til 6 måneder. Herved er ulemperne ved et krav om separation forud for skilsmisse også for enige ægtefæller efter arbejdsgruppens opfattelse i væsentlig grad mindsket. En skilsmisse er et så vidtgående skridt, at det kan siges ikke at være urimeligt, at ægtefællerne må vente 6 måneder, inden de kan få skilsmisse, selv om de er enige.

Arbejdsgruppen har derfor fundet, omend under tvivl, at der for at undgå overilede skilsmisser og sikre, at der tages rimelige hensyn til en ægtefælle, der kun nødtvungent går med til at søge ægteskabet opløst, fortsat ikke bør være adgang til umiddelbar skilsmisse ved enighed herom mellem ægtefællerne.

Der har i arbejdsgruppen været enighed om, at spørgsmålet om, hvorvidt ægtefæller skal gennem en separationstid, før skilsmisse kan opnås, skal afgøres uafhængigt af, om der er mindreårige børn i ægteskabet. En regel om, at kun ægtepar med børn i enighedstilfælde skulle igennem en kortvarig separationsperiode, ville i øvrigt efter arbejdsgruppens mening stemme mindre godt med de forældremyndighedsregler, der blev gennemført i 1985.

Der er ikke umiddelbar adgang til skilsmisse ved enighed i Finland og Norge, og det norske ægteskabsudvalgs lovudkast indeholder heller ikke forslag herom. I Sverige er der kun umiddelbar adgang til skilsmisse ved enighed, hvis der ikke er børn i ægteskabet.

8.2. Som nævnt pegede flertallet af retsudvalgets medlemmer på, at separationsinstituttet eventuelt kunne erstattes med en ordning med betænkningstid, således som den især kendes i Sverige. Arbejdsgruppen har på denne baggrund overvejet, om det svenske betænkningstidssystem bør indpasses i dansk ret. Der henvises til betænkningens kapitel 2, side 21-35.

8.2.1. I Sverige ændredes separationsinstituttet i 1973 til en *betænkningstid*. En tilsvarende ordning blev indført i Finland i 1987.

Efter svensk ret skal der, efter at begæring om skilsmisse er fremsat af den ene af ægtefællerne eller af enige ægtefæller med børn, herunder hjemmeboende særbørn under 16 år, gå seks måneder, før skilsmissen kan bevilges. I Finland skal der som udgangspunkt altid være en betænkningstid, uanset om ægtefællerne er enige, og selv om de ikke har mindreårige børn.

For at skilsmissen kan meddeles, kræves det, at en af parterne efter fristens udløb, men inden et år efter betænkningstidens begyndelse, fremsætter en ny begæring om skilsmisse. Sker dette ikke, bortfalder betænkningstiden. Det er således ikke muligt at opretholde betænkningstidsperioden ud over et år.

Ved betænkningstidens begyndelse tages der ikke stilling til vilkårene for den senere skilsmisse. Hvis ægtefæller ikke selv kan løse de problemer, der måtte opstå, f.eks. med hensyn til forældremyndighed, bidrag eller boligspørgsmålet, kan en af dem anmode retten om at træffe en foreløbig afgørelse. Ved betænkningstidens udløb tages der stilling til vilkårene i det omfang, der anmodes herom.

Det kræves ikke, at samlivet ophæves, og der kan meddeles skilsmisse, selv om parterne har boet sammen i hele betænkningstiden.

Ved en svensk lovændring i 1987 er der skabt generel adgang til at kræve formuefællesskabet opløst, så snart anmodning om betænkningstid er fremsat. Den gensidige arveret bortfalder i betænkningstiden.

8.2.2. En grundlæggende forskel mellem separation og betænkningstid er kravet om *samlivsophævelse* i separationsperioden, et krav, der ikke stilles efter finsk og svensk ret.

Den gældende *danske ordning* forudsætter, at den retlige separation følges op af en faktisk ophævelse af samlivet. Hvis ægtefæller, som er blevet separeret, fortsætter eller genoptager samlivet, bortfalder separationens virkninger for fremtiden, jf. ægteskabslovens § 31.

En anden forskel er, at det er et væsentligt led i den gældende danske ordning, at der straks ved separationen findes en løsning på, under hvilke vilkår ægteskabet skal opløses. Dette indebærer, at der som udgangspunkt i forbindelse med separationen skal tages stilling til forældremyndighed, jf. myndighedslovens § 11, stk. 1, og ægteskabslovens § 46, og pligten for en ægtefælle til at betale bidrag til den anden ægtefælle, jf. ægteskabslovens § 49. Bor ægtefællerne i lejebolig, skal det aftales eller afgøres, hvem der efter lejelovens § 77, jf. ægteskabslovens § 55, skal fortsætte lejemålet. Endelig kan det i særejeægteskaber komme på tale at tilkende et beløb efter ægteskabslovens § 56, for at en ægtefælle ikke skal blive stillet urimeligt ringe efter separationen.

Denne pligt til stillingtagen følges op med en regel om, at separationsvilkår, der er fastsat ved dom, også gælder for tiden efter en skilsmisse opnået på grundlag af separationen, jf. ægteskabslovens § 45. Med hensyn til bidragspligten kan der dog ved separationsdomme træffes anden bestemmelse, jf. § 45, 2. pkt. Også i separationsbevillinger aftales der normalt såkaldt gennemgående vilkår. Ved separationen bortfalder formuefællesskabet mellem ægtefællerne, og der skal foretages bodeling, jf. lov om ægteskabets retsvirkninger § 16, stk. 2. Arveretten mellem ægtefællerne falder også bort ved separationen, jf. arvelovens § 38.

8.2.3. Det danske *Ægteskabsudvalg* tog i betænkning 2 fra 1973, side 10-12, stilling til den nye svenske betænkningstid. Kun et af udvalgets medlemmer havde en vis sympati for de svenske regler, først og fremmest fordi ægtefællerne kunne fortsætte samlivet i betænkningstiden. Ingen af de øvrige medlemmer kunne gå ind for ordningen. Separation var efter flertallets opfattelse et indarbejdet nordisk retsinstitut, som havde den grundlæggende funktion at virke som en prøveskilsmisse. De fandt, at separationen gav tid til overvejelse, inden ægtefællerne skulle træffe den endelige beslutning om skilsmisse, og her ville de få hinanden og deres uoverensstemmelser på afstand. Der havde endvidere ikke i de forudgående års debat om ægteskabslovgivningen, hverken i offentligheden eller i fagkredse, kunnet spores nogen almindelig kritik mod separationsinstituttets grundprincipper. Afskaffelse af dette institut måtte derfor efter disse medlemmers opfattelse kræve tungtvejende grunde, som ikke forelå. Det ville tillige være et klart tilbageskridt, dersom man i betænkningstiden principielt kun kunne få midlertidige afgørelser om forældremyndighed, bidragspligt og boligspørgsmålet frem for den ordning, der indførtes i 1969 med gennemgående vilkår. Flertallet tilføjede, at en del fraseparerede ægtefæller vedbliver at leve separeret i mange år, eventuelt resten af livet, f.eks. fordi de af religiøse eller andre grunde ikke ønsker at blive skilt, og for dem vil en betænkningstid, der bortfalder efter et års forløb, være u hensigtsmæssig.

Det norske udvalg har ligeledes vurderet den svenske betænkningstidsordning og med samme negative resultat. Det norske udvalgs overvejelser fra 1985 er gengivet i arbejdsgruppens betænkning, side 28-29.

8.2.4. *Arbejdsgruppens* overvejelser er gengivet i betænkningen, side 30-35. Det fremgår bl.a., at arbejdsgruppen har fundet, at det må tages i betragtning, at skønsmæssigt 20-30 % af separationerne ikke følges op med en skilsmisse. Der er en betydelig gruppe, men et klart mindretal, der i separationstiden bliver

klar over, at de ønsker at fortsætte ægteskabet. For disse mennesker er det en væsentlig fordel ved separationsordningen, at der er en forholdsvis nem adgang til at få ægteskabet reetableret fuldt ud. Det sker uden myndighedernes indblanding blot ved at fortsætte eller genoptage samlivet, jf. ægteskabslovens § 31.

Efter svensk ret er ægtefæller, der inden for betænkningstidens etårsperiode ønsker at ændre retstilling, nødt til at rette fornyet henvendelse til myndighederne for at få annulleret betænkningstiden og dermed få ægteskabets fulde retsvirkninger til at gendrive.

Arbejdsgruppen har endvidere fundet, at en kommende ordning må tage hensyn til den gruppe, der frivilligt vælger en separationsperiode, der er noget eller meget længere end den lovmæssige. Dette sker efter arbejdsgruppens opfattelse ikke i fornødent omfang ved den finsk-svenske betænkningstid, hvorefter ægtefællerne, uanset om samlivet er ophævet, skal kræve skilsmisse inden 1-års fristens udløb for at opnå skilsmisse på grundlag af betænkningstiden. Tages et initiativ ikke, falder de foreløbige beslutninger, der er truffet om vilkårene, bort, selv om ingen af ægtefællerne har noget ønske om at genoptage samlivet, og der derfor fortsat er behov for en regulering. Hvis en af ægtefællerne fortsat ønsker ægteskabet opløst, må denne begynde forfra med en ny betænkningstid.

Arbejdsgruppen har samtidig peget på, at der ved udformningen af reglerne bør lægges afgørende vægt på, at størstedelen af parrene ophæver samlivet før eller ved separationen og dermed prøver at leve hver for sig, samt at de fleste separerede bliver skilt kortere tid efter separationstidens udløb. Skønsmæssigt 70-80 % af separationerne ender med skilsmisse, idet forsøget på at bevare ægteskabet mislykkes. For dette flertal har arbejdsgruppen fundet, at det er en stor fordel, at der efter gældende ret senest i forbindelse med separationen tages endelig stilling til vilkårene, d.v.s. spørgsmålet om forældremyndighed, bidragspligt, hvem der skal fortsætte et eventuelt lejemål vedrørende familiens bolig og størrelsen af et eventuelt § 56-krav. De vilkår, der er fastsat ved separationen, gælder som nævnt normalt også for tiden efter en skilsmisse opnået på grundlag af separationen – de såkaldt gennemgående vilkår. Princippet om pligtmæssig stillingtagen til en række vilkår straks ved separationen og om i vid udstrækning at gøre disse vilkår gennemgående har været fremherskende i nyere dansk ægteskabslovgivning.

På denne baggrund er der efter arbejdsgruppens opfattelse kun meget begrænset behov for en formaliseret betænkningstid uden samlivsophævelse, efter at ægtefællerne eller en af dem har besluttet at rette hen-

vendelse til myndighederne om ægteskabets opløsning. Hensynet til, at parterne kan få de praktiske problemer, som knytter sig til det at leve adskilt, løst, forekommer at veje tungere end det at imødekomme et muligt behov for under et fortsat samliv at få registreret en betænkningstid med begrænsede retsvirkninger. En afgørende styrke ved separationsinstituttet er netop den endelige afklaring af vilkårene, som modsvarer de praktiske behov i det overvejende antal tilfælde, frem for det finsk-svenske system med foreløbige afgørelser ved betænkningstidens begyndelse og fornyet stillingtagen ved skilsmissen.

Arbejdsgruppen har på denne baggrund overvejet den nærmere udformning af kravet om *samlivsophævelse*, idet det er væsentligt, at reglen om separationsbortfald ved samlivsgenoptagelse ikke medfører, at parterne afstår fra at gøre forsøg på at genoptage samlivet af frygt for at blive »fanget» i ægteskabet på et for spinkelt grundlag. Gældende praksis, som er beskrevet i betænkningen side 22-25, giver efter arbejdsgruppens opfattelse ægtefællerne ganske vidtgående muligheder for sådanne forsøg med at fortsætte ægteskabet. Praksis skønnes at være rimelig liberal og er i vidt omfang afpasset efter de konkrete behov i den enkelte situation. Arbejdsgruppen har forudsat, at denne smidige ordning fortsættes og har fundet, at en yderligere lempelse af kravet om samlivsophævelse vil være vanskelig, når ægtefæller, der er enige herom, kan få skilsmisse efter et halvt års separation. Ved en ændret formulering af kravet om samlivsophævelse har arbejdsgruppen søgt mere dækkende at beskrive den praksis, der har udviklet sig omkring den gældende § 31 vedrørende genoptagelse af samlivet.

9. Ægteskabslovens § 5.

Efter § 5 i den gældende lov må den, som er sindssyg eller åndssvag, ikke indgå ægteskab uden tilladelse.

Denne bestemmelse har været overvejet i et udvalg, som justitsministeren nedsatte i december 1968 med den opgave at overveje, i hvilket omfang adgangen for sindssyge og åndssvage til at indgå ægteskab fortsat bør være betinget af særlig tilladelse. Udvalget har afsluttet sit arbejde i efteråret 1972 med afgivelse af betænkning nr. 658/1972. Efter en samlet bedømmelse på baggrund af de foreliggende oplysninger, herunder om forbudets lidet effektive karakter, fandt flertallet af udvalgets medlemmer, at beskyttelseshensynene ikke længere kunne bære et forbud mod ægteskab. Når forbudet af flertallet blev anset for lidet effektivt, skyldtes dette især, at de pågældende ikke kunne hindres i at have bofællesskab.

Justitsministeriet bad Ægteskabsudvalget af 1969 om en udtalelse over betænkningen. Udvalget meddelte, at man kunne tilslutte sig betænkningens flertalsindstilling om, at ægteskabslovens § 5 bør søges ophævet. Da udvalget imidlertid var betænkelig ved en stykvis ændring af loven, foretrak et flertal i udvalget, at bestemmelsens ophævelse afventede en samlet revision af ægteskabslovgivningen.

Det centrale Handicapråd har flere gange rettet henvendelse til Justitsministeriet om ophævelse af bestemmelsen.

Justitsministeriet er enig i, at bestemmelsen om, at sindssyge og åndssvage skal have tilladelse til indgåelse af ægteskab, ikke længere er tidssvarende og foreslår bestemmelsen ophævet.

10. Separations- og skilsmiseregler

10.1. Adgang til separation

Det foreslås, at en ægtefælle skal have ret til separation, uanset hvordan den anden ægtefælle stiller sig hertil.

Efter § 29 i den gældende ægteskabslov har ægtefæller ret til separation, når de mener ikke at kunne fortsætte samlivet og er enige om at søge separation. En ægtefælle har endvidere ret til separation, selv om den anden ægtefælle protesterer, hvis denne groft har forsømt familiens underhold eller groft krænket andre pligter over for ægtefællen eller børnene. Det samme gælder, hvis forholdet mellem ægtefællerne af andre grunde må anses for ødelagt, med mindre ødelæggelsen hovedsagelig beror på ægtefællens eget forhold, jf. § 30, stk. 1. En ægtefælle har endvidere ret til separation, hvis der foreligger omstændigheder, som ville give ham ret til at kræve skilsmisse, jf. § 30, stk. 2. Efter gældende lovgivning er der således i princippet ikke ensidig ret til separation.

Ægteskabsudvalget foretog i begyndelsen af 1970-erne en gennemgang af praksis, der viste, at domstolene kun nægter separation i meget få tilfælde, og siden har der kun været én Højesteretsdom og én trykt landsretsdom, hvor der blev frifundet for separationspåstanden.

I arbejdsgruppen var der enighed om, at der som foreslået af Ægteskabsudvalget og det norske udvalg og i overensstemmelse med finsk og svensk lovgivning bør indføres ensidig adgang for en ægtefælle til at få separation, uanset hvordan den anden ægtefælle stiller sig hertil. Der vil i alt væsentligt kun være tale om en kodifikation af allerede eksisterende praksis, og lovgivningen bør i tilfælde som det foreliggende tilpasses den praksis, som faktisk følges, således at reglerne giver et korrekt udtryk for de reelle muligheder for separation. Arbejdsgruppen har endvidere lagt vægt på, at et forslag om ensidig adgang til sepa-

ration vil betyde en vigtig afdramatisering af separationsagerne, idet selve spørgsmålet om, hvorvidt der skal meddeles separation, ikke længere vil kunne give anledning til tvist mellem ægtefællerne. Der henvises nærmere til betænkningen, side 35-38.

Justitsministeriet er enig i arbejdsgruppens forslag om, at enhver af ægtefællerne altid skal have ret til separation uden at skulle angive eller godtgøre en grund. Der henvises til lovforslagets § 29, der skal afløse de gældende regler i § 29 og § 30.

10.2. Kravet om samlivsophævelse

Efter den gældende § 31 bortfalder separationens virkninger for fremtiden, hvis ægtefællerne genoptager samlivet.

Arbejdsgruppen har fundet, at dette krav bør opretholdes. Der henvises til betænkningen, side 22-25, side 33-34 og bemærkningerne til § 30 i lovudkastet.

Præsidenten for Østre Landsret, Foreningen af statsamtjurister og Overpræsidenten for København har udtalt sig imod en ændring af den gældende bestemmelse om samlivsophævelse, idet den formulering, der er foreslået af arbejdsgruppen, efter deres opfattelse vil kunne skabe uklarhed og tvivl om kravet til samlivsophævelse.

Justitsministeriet finder på denne baggrund ikke grundlag for at ændre bestemmelsen, bortset fra en sproglig præcisering, der svarer til en ændring, der allerede er foretaget i myndighedslovens § 12.

10.3. Separationstidens længde

Efter den gældende lovs § 32 har enhver af ægtefællerne ret til skilsmisse, når de efter opnået separation har levet adskilt i 1 år og ikke senere har genoptaget samlivet.

Det foreslås, at separationstiden fortsat skal være 1 år. Er ægtefællerne enige om at ønske skilsmisse, foreslås det dog, at separationstiden nedsættes til 6 måneder.

Arbejdsgruppen har ligesom Ægteskabsudvalget og det norske udvalg fundet, at separationsperioden som udgangspunkt fortsat bør være af 1 års varighed. Der henvises til betænkningen, side 42-43. Hvis separationsperioden skal være en realitet som prøvetid i de tilfælde, hvor den ene af ægtefællerne ønsker at fortsætte ægteskabet, kan den vanskeligt være kortere end 1 år.

I tilfælde, hvor ægtefællerne er enige om at ønske skilsmisse, er det efter arbejdsgruppens opfattelse tilstrækkeligt, at de har været igennem en separationsperiode på 6 måneder. Ægtefællerne kan i denne periode nå at overveje deres fremtidige situation, samtidig med at de får hinanden og deres konflikter på afstand.

Justitsministeriet kan tiltræde arbejdsgruppens forslag.

10.4. *To års adskillelse*

Efter den gældende lovs § 33 har enhver af ægtefællerne ret til skilsmisse, når deres samliv på grund af uoverensstemmelser har været ophævet i de sidste 3 år.

En ægtefælle har efter den gældende § 34 ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle mod hans vilje og uden fyldestgørende grund har ophævet samlivet, og dette derefter har været ophævet i de sidste 2 år.

Det foreslås, at denne bestemmelse forenkles således, at enhver af ægtefællerne har ret til skilsmisse, når de på grund af uoverensstemmelser har levet adskilt i de sidste 2 år.

Arbejdsgruppen har i lighed med gældende finsk og svensk ret og det norske lovudkast foreslået, at skilsmissen skal kunne opnås efter en samlivsophævelse, der har været i mindst 2 år. Der er i denne situation ikke grund til, at ægtefællerne skal igennem en yderligere separationsperiode på 1/2-1 år, hvis de eller blot en af dem ønsker ægteskabet opløst. Som det fremgår af de talmæssige oplysninger i betænkningens afsnit 1.2.2.-4., anvendes den gældende bestemmelse i § 33 i et vist omfang i praksis.

Arbejdsgruppen har fundet, at det fortsat bør fremgå af bestemmelsen, at alene samlivsophævelse på grund af uoverensstemmelse kan danne grundlag for skilsmisse. Faktisk adskillelse, der ikke skyldes uenighed, men f.eks. arbejds- eller uddannelsesmæssige forhold, institutions- eller fængselsophold, bør ikke kunne medføre ret til umiddelbar skilsmisse. Der henvises til betænkningen side 44-45.

Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppen i, at der bør være adgang til umiddelbar skilsmisse, når ægtefæller i de sidste 2 år har levet adskilt på grund af uoverensstemmelser. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til forslaget til § 32.

10.5. *Skilsmisse på grund af utroskab.*

Ifølge ægteskabslovens § 37 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har gjort sig skyldig i ægteskabsbrud eller andet forhold, der kan sidestilles hermed. Skilsmisse kan dog ikke kræves, hvis ægtefællen selv har givet anledning til handlingen eller må anses at have frafaldet sin ret. Ifølge stk. 2 kan der i stedet for skilsmisse gives separation, hvis hensynet til børnene eller andre vægtige grunde på afgørende måde taler derfor. I stk. 3 findes frister, inden hvilke retssag om skilsmisse må anlægges, eller bevilningsansøgning indgives.

I Danmark tyder en gennemgang af de foreliggende, noget sparsomme, oplysninger på, at i hvert fald

25-30% af alle danske ægteskabsopløsninger sker med utroskab som skilsmissegrund.

Indstillingen i Ægteskabsudvalget til utroskab som skilsmissegrund var præget af tvivl, se betænkning 2 (nr. 697/73), side 17-18. Der var imidlertid enighed om, at bestemmelsen i § 37, stk. 2, om separation i stedet for skilsmisse burde ophæves. Udvalget var ikke bekendt med, at bestemmelsen var anvendt af domstolene. Hele udvalget gik også ind for at ophæve adgangen til skilsmisse på grund af utroskab i separationsstiden.

Ved de lovændringer, der blev gennemført i Sverige i 1973 og i Finland i 1987, blev adgangen til umiddelbar skilsmisse ved utroskab ophævet. Også det norske udvalg har foreslået utroskabsbestemmelsen ophævet.

I arbejdsgruppens lovudkast er der medtaget en regel om skilsmisse på grund af utroskab. Der har imidlertid været delte meninger i arbejdsgruppen herom, jf. betænkningen side 47-48. Det er således på den ene side gjort gældende, at utroskab ikke bør sættes i særklasse som skilsmissegrund, og at det er betænkeligt at bevare en regel, der så klart er udtryk for et snævert skyldprincip. Med indførelse af en ensidig adgang til separation vil den ægtefælle, der føler sig krænket af den andens utroskab, få tilstrækkelig mulighed for at komme ud af ægteskabet. Den udbredte anvendelse i dag af utroskabsbestemmelsen skyldes antagelig, at den benyttes af enige ægtefæller som middel til at opnå umiddelbar skilsmisse, og er i mange tilfælde næppe udtryk for, at den ene ægtefælle føler sig specielt krænket på grund af utroskaben. Det forekommer modstridende, samtidig med at arbejdsgruppen afviser adgangen til umiddelbar skilsmisse for ægtefæller, der er enige herom, at bevare utroskabsreglen, således som den anvendes i dag.

På den anden side er det anført, at utroskab formentlig i dag af en betydelig del af den danske befolkning opfattes som en så grov krænkelse af den anden ægtefælle, at det ville føles stødende, om man ophævede den mulighed, den krænkede traditionelt har haft for at få ægteskabet opløst. I modsætning til, hvad der er eller var tilfældet i Norge og Sverige, har reglen i dag en betydelig praktisk anvendelse i Danmark. Når tendensen i øvrigt går i retning af at udvide adgangen til at komme ud af ægteskabet, kan det gøres gældende, at der ikke på et centralt område som det foreliggende bør ske en begrænsning i adgangen til umiddelbar skilsmisse.

Arbejdsgruppens medlemmer er imidlertid enige i, at den gældende regel i § 37, stk. 2, under alle omstændigheder bør ophæves. Der henvises til betænkningen, side 48.

I arbejdsgruppen er der ligeledes enighed om at foreslå »troskabspligten« ophævet i separationsperioden. Den krænkelse, som kan påføres en ægtefælle gennem den andens seksuelle forhold, kan kun betragtes som væsentlig, så længe ægtefællerne lever sammen i ægteskab. Samtidig skaber en sag på dette grundlag uro om de vilkår, der ellers skulle være lagt fast ved separationen. Endelig anvendes muligheden vel ikke sjældent ud fra et fælles ønske om at forkorte den 1-årige separationstid, hvilket arbejdsgruppen ikke finder behov for, når separationstiden for enige ægtefæller foreslås nedsat til 6 måneder.

Justitsministeriet finder, at utroskab bør bevares som skilsmissegrund. Utroskab opfattes formentlig stadig af en betydelig del af befolkningen som en grov krænkelse af den anden ægtefælle, og det ville føles stødende, om man ophævede den mulighed, den krænkede part har for at få ægteskabet opløst. Når tendensen i øvrigt går mod en vis udvidelse af adgangen til skilsmisse, bør der ikke samtidig ske en begrænsning i adgangen til umiddelbar skilsmisse på et så centralt område.

Justitsministeriet er endvidere enig i, at den gældende § 37, stk. 2, ophæves, og at adgangen til skilsmisse på grund af seksuelt forhold i separationsperioden bortfalder.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 33.

10.6. Vold

Den gældende lovs § 39 giver en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet vold af grovere karakter over for denne eller børnene. Bestemmelsen fik sin nuværende ordlyd ved lov nr. 223 af 22. april 1987. Den blev enstemmigt vedtaget i Folketinget.

Lovforslagets § 34 er i overensstemmelse med den gældende formulering. Der henvises i øvrigt til arbejdsgruppens betænkning, side 49.

10.7. Bigami

Ifølge ægteskabslovens § 9 må den, som tidligere har indgået ægteskab, ikke indgå nyt ægteskab, så længe det tidligere ægteskab består. Indgås ægteskab i strid med bestemmelsen, kan såvel det nye som det hidtidige ægteskab opløses. Ifølge ægteskabslovens § 23, stk 1, omstødes et ægteskab, hvis det er indgået i strid med § 9. Dette gælder dog ifølge § 23, stk. 2, ikke, når det tidligere ægteskab er opløst, inden sag er anlagt. Efter den gældende lovs § 36 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har indgået nyt ægteskab i strid med § 9.

Arbejdsgruppen har ikke haft tidsmæssige muligheder for at vurdere de gældende regler om omstø-

delse. Arbejdsgruppen har derfor foreslået, at den gældende adgang til skilsmisse på grund af bigami bevares. Der henvises til betænkningens side 50 og side 53.

Justitsministeriet kan tiltræde dette.

10.8. Andre skilsmissegrunde

I den gældende ægteskabslov findes der yderligere nogle regler om adgang til umiddelbar skilsmisse.

Ifølge den gældende § 35 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle er forsvundet, og der er gået 3 år siden, han sidst vides at have været i live.

Efter den gældende § 38 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle med kundskab eller formodning om at lide af kønssygdom, som endnu frembyder smittefare, ved samleje har udsat ægtefællen for smitte. Skilsmisse kan dog ikke kræves, hvis ægtefællen med kundskab om smittefaren frivilligt lod sig udsætte for den.

Ifølge den gældende § 40 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle af en dansk domstol er idømt fængsel i 2 år eller derover. Dette gælder dog ikke, hvis ægtefællen frivilligt har medvirket til den strafbare handling eller samtykket i den.

Efter den gældende § 41 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle lider af sådan sindssygdom, at fortsættelsen af ægteskabet ikke bør fordres, og sygdommen under ægteskabet har været i de sidste 3 år. Såfremt særlige grunde taler herfor, kan skilsmisse dog gives, selv om sygdommen har været i mindre end 3 år.

Om anvendelse af de nævnte skilsmissegrunde i praksis henvises til betænkningen, side 10-14.

Arbejdsgruppen foreslår ligesom Ægteskabsudvalget, at reglerne i den gældende ægteskabslovs § 35, § 38, § 40 og § 41 ophæves. Der henvises til betænkningen, side 50-52.

Justitsministeriet er enig i arbejdsgruppens forslag om at ophæve § 35, § 38, § 40 og § 41. Særlig med hensyn til reglen i § 35 om borteblevne kan anføres, at denne bestemmelse næppe i praksis anvendes. I de særlige tilfælde, hvor en ægtefælle er forsvundet, afventer den efterladte ægtefælle formentlig, at ægteskabet opløses ved afsigelse af dødsformodningsdom efter lov om borteblevne. Herved bevares arveretten for den efterladte.

10.9. Fremgangsmåden i skilsmissesager efter separation

Efter gældende ret er bestemmelserne om fremgangsmåden ved separation og skilsmisse ens. Der skal således følges den samme procedure også ved skilsmisse på grundlag af separation, jf. ægteskabslovens § 32, selv om ægtefællerne tidligere har været

F. t. l. vedr. ægteskabsloven m. v.

gennem en separationssag efter tilsvarende regler, normalt godt et år tidligere.

Forud for alle skilsmisser på grundlag af separation skal der ifølge ægteskabslovens § 43 forsøges mægling mellem ægtefællerne om fortsættelse af ægteskabet, selv om mægling før separationen viste sig forgæves.

Søger ægtefællerne skilsmissen ved bevilling, skal de begge møde personligt i statsamtet til fornyet vilkårsforhandling, jf. ægteskabslovens § 44. Dette gælder også, når ægtefællerne på forhånd har erklæret at ville skilles og er enige om vilkårene, og uanset om vilkårene for separationen også gælder for tiden efter en eventuel senere skilsmisse. Undlader en af ægtefællerne at møde op trods to tiligelser, kan der ikke meddeles bevilling. Den ægtefælle, der har taget initiativ til skilsmissen, er herefter henvist til at anlægge retssag og få skilsmisedom, også selv om det viser sig ved drøftelserne med advokaterne eller under domsforhandlingen, at der ikke har været nogen reel uenighed mellem parterne.

Efter den gældende ægteskabslovs § 45 gælder de vilkår, der er fastsat ved en dom til separation, også for tiden efter en skilsmisse, opnået på grundlag af separationen - såkaldt gennemgående vilkår. Kun med hensyn til bidragspligt over for den anden ægtefælle kan der ved dommen træffes anden bestemmelse, jf. § 45, 2. pkt. Det er sædvanligt, at aftalte separationsvilkår indeholder en klausul om, at vilkårene også skal gælde for tiden efter en eventuel skilsmisse på grundlag af separationen.

For så vidt angår forældremyndighedsspørgsmålet følger det af myndighedslovens § 11, stk. 1, således som reglen blev formuleret ved lovændringen i 1985, at der ved separation eller skilsmisse skal tages stilling til, hvem forældremyndigheden skal tilkomme, medmindre der tidligere er truffet aftale eller afgørelse herom.

Arbejdsgruppen har foreslået, at § 43 ændres således, at kravet om obligatorisk mægling indskrænkes til sager om separation og om umiddelbar skilsmisse efter forslagens §§ 32-35.

Efter arbejdsgruppens opfattelse er der ikke betænkeligheder ved at undlade mægling ved skilsmisse med henblik på ægteskabets fortsættelse i tilfælde, hvor der forgæves er forsøgt mægling forud for separationen, og hvor ægtefællerne har haft en separationsperiode på mindst et halvt år til at afklare deres forhold.

Arbejdsgruppen har endvidere foreslået, at § 44 ændres således, at der ikke skal gennemføres vilkårsforhandling, hvis der søges skilsmissebevilling på grundlag af separation, og alle separationsvilkårene gælder også for tiden efter en eventuel senere skil-

misse. Er det i en aftale eller en separationsdom bestemt, at spørgsmålet om bidrag til den anden ægtefælle skal tages op på ny ved en eventuel senere skilsmisse, må der indkaldes til sædvanlig vilkårsforhandling med henblik på drøftelse af bidragsspørgsmålet.

Forslagene til ændring af § 43 og § 44 indebærer, at skilsmissebevilling i de tilfælde, hvor vilkårsforhandling ikke skal foretages, vil kunne udstedes på skriftligt grundlag.

Om baggrunden for arbejdsgruppens forslag til forenkling af skilsmisseprocessen og de nærmere konsekvenser heraf henvises til betænkningens kapitel 5, særligt side 57-61.

Arbejdsgruppen har begrænset sine forslag om forenkling af sager om skilsmisse på grundlag af separation til de ovennævnte forslag vedrørende vilkårsforhandling og mægling.

Det har ligget uden for arbejdsgruppens rammer mere generelt at tage stilling til mæglingsinstituttets fremtid, herunder til om kravet om obligatorisk mægling som foreslået af ægteskabsudvalget skal erstattes med et tilbud om frivillig rådgivning, således som det er sket i Finland og i Sverige. Eventuelle overvejelser herom vil efter arbejdsgruppens opfattelse navnlig kræve en bedømmelse af erfaringerne med den rådgivning, der i medfør af myndighedslovens § 27 a siden 1986 er tilbudt af statsamtterne i forældremyndigheds- og samværsretsager.

Om arbejdsgruppens overvejelser vedrørende mere vidtgående ændringer af reglerne for behandling af separations- og skilsmissesager henvises til betænkningen side 62.

Justitsministeriet er enig i arbejdsgruppens forslag til en forenklet administrativ procedure. Forslaget vil få betydning for de op mod 10.000 par årligt, der også i fremtiden efter lovforslaget skal igennem separation for at opnå skilsmisse. Justitsministeriet er endvidere enig med arbejdsgruppen i, at den foreslåede forenkling af skilsmisseprocessen vil kunne gennemføres, uden at retssikkerhedsmæssige hensyn tilside-sættes. Der henvises til bemærkningerne til forslagens § 44.

Efter Justitsministeriets opfattelse synes der imidlertid ikke længere at være grundlag for at opretholde den obligatoriske mægling.

Efter gældende ret er udgangspunktet, at mægling skal ske ved præsten, men at den dog kan foretages af bl.a. statsamtet, hvis begge parter ønsker dette.

Ifølge oplysning fra Danmarks Statistik skete der i 1985 og 1986 gejstlig mægling i henholdsvis 3.341 og 2.866 tilfælde. Dette må antages at svare til ca. 12 % og ca. 10 % af de tilfælde, hvor der efter loven skal ske

mægling. I samtlige andre tilfælde foregår mæglingen i statsamtet.

Det fremgår af arbejdsgruppens betænkning side 61, at mæglingen finder sted umiddelbart før statsamtsjuristen under mødet overgår til vilkårsforhandlingen. Formålet med mæglingsinstituttet er at sikre, at der ikke er reel mulighed for, at ægtefællerne kan fortsætte samlivet. Betydningen af mægling i den nuværende form må dog antages at være stærkt begrænset og betragtes formentlig af mange som et praktisk talt betydningsløst og forsinkende element.

I forbindelse med de udtalelser, der er afgivet over arbejdsgruppens betænkning, har flere myndigheder og organisationer anført, at den obligatoriske mægling burde ophæves, eventuelt således at den blev erstattet med et tilbud om frivillig rådgivning.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at der fortsat bør være mulighed for at tilbyde gejstlig mægling for de par, der ønsker dette. Med forslaget § 43 er muligheden herfor opretholdt, samtidig med at det ikke længere vil være muligt for den ene part at tvinge den anden til en mægling. Det er Justitsministeriets hensigt at anmode statsamtterne om at indrette deres indkaldelser således, at parternes opmærksomhed på forhånd henledes på muligheden for at få mægling hos præsten. Bestemmelsen er iøvrigt udformet i lighed med de øvrige bestemmelser i ægteskabslovens § 14 og 15, stk. 2, om kirkelig medvirken ved ægteskabelige handlinger.

Med henblik på at vurdere, hvorvidt mægling sinstituttet bør erstattes af en ordning med frivillig parrådgivning, foreslås det, at justitsministeren kan bestemme, at der skal gennemføres frivillig professionel rådgivning af ægtefællerne inden separation eller skilsmisse meddeles.

Tanken om at tilbyde parrådgivning som middel til at bevare ægteskaber, hvori der er opstået konflikter, er umiddelbart rigtig. Det vil jo være langt det bedste for familien og herunder børnene, hvis man kan hjælpe ægtefællerne til at få bearbejdet deres problemer på en sådan måde, at ægteskabet og familien kan bevares.

Uanset hvor rigtig tanken om parrådgivning som hjælp til bevarelse af ægteskaber end er, må man imidlertid gøre sig klart, at der også er visse problemer forbundet hermed. En parrådgivning, der foretages på et så fremskredet tidspunkt, at ægtefællerne har søgt separation eller skilsmisse, har nok mindre udsigt til succes end en rådgivning der tilbydes, inden konflikterne er blevet så dybe, at parterne har taget skridt til at opløse ægteskabet.

For imidlertid at tilvejebringe materiale, der kan danne grundlag for en samlet vurdering af, hvorledes en frivillig rådgivningsordning vil virke i praksis, ag-

ter Justitsministeriet at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal forberede en forsøgsordning i Københavns og Ringkøbing statsamter.

I Københavns statsamt er det hensigten at lade den selvejende institution »Ægteskabs- og Skilsmissehjælpen« gennemføre rådgivningen, mens denne i Ringkøbing statsamt vil blive udført af rådgivere fra bl.a. Ringkøbing Amtskommune i samarbejde med statsamtets jurister. Der vil blive ydet offentligt tilskud til forsøgsordningen. Rådgivningen skal have karakter af et tilbud, og henvisning til rådgivning skal foretages af statsamtet, når det skønnes, at en sådan rådgivning kan være af betydning for ægtefællerne. Rådgivningen skal ske i tværfagligt samarbejde, der omfatter statsamtets jurister, psykologer og socialrådgivere.

11. Ægtefællebidrag

Reglerne om fastsættelse af ægtefællebidrag findes i ægteskabslovens §§ 49 ff. Indgår ægtefællerne ikke selv aftale herom, skal retten efter § 50, stk. 1 afgøre spørgsmålet om bidragspligt, herunder spørgsmålet om bidragspligtens varighed, mens overøvrigheden (statsamtet) fastsætter bidragets størrelse.

Ved disse afgørelser skal der efter § 50, stk. 2, tages hensyn til, i hvilket omfang den, der ønsker bidrag, selv kan skaffe sig et efter sine livsvilkår tilstrækkeligt underhold, og hvorvidt den anden part efter sine økonomiske forhold og de øvrige omstændigheder formår at udrede bidrag. Endvidere skal der tages hensyn til ægteskabets varighed. Der kan tillige tages hensyn til, om den, der ønsker bidrag, har behov for støtte til uddannelse eller lignende.

De nævnte bestemmelser i ægteskabsloven trådte i kraft den 1. januar 1970.

Ægteskabets varighed nævnes udtrykkeligt som et af de forhold, som skal tages i betragtning ved afgørelsen om bidragspligt og afgørelsen om bidragsstørrelse. I almindelighed skal et ægteskab have varet i nogle år, før der overhovedet kan blive tale om at fastsætte bidragspligt. Ved de korterevarende ægteskaber vil bidraget som oftest have karakter af en »starthjælp«.

Bidragspligten vil i almindelighed blive tidsbegrænset (til 1, 3, 5, 8 eller 10 år), men der forekommer også tilfælde med tidsubegrænset bidragspligt.

Der har i de senere år været en markant udvikling i retspraksis i retning af at begrænse antallet af tilfælde, hvor der overhovedet fastsættes bidragspligt, at anvende stadig kortere bidragsperioder og at begrænse anvendelsen af vilkår om tidsbegrænset bidragspligt til stadig færre sager.

Hvor der for ca. 20 år siden blev fastsat tidsbegrænset bidragspligt efter 10 års ægteskab og for ca.

15 år siden efter 15 års ægteskab, skal ægteskabet nu have været i over 20 år, før tidsubegrænset bidragspligt kommer på tale. Og selv ved disse meget langvarige ægteskaber er der i den nyeste retspraksis en tendens til at tidsbegrænse bidragspligten til 8 eller 10 år.

Udviklingen i retspraksis er antagelig endnu ikke afsluttet. Retsspraksis kan ses som et udtryk for de ændringer, som er indtrådt i synet på ægteskabet. Hvor man for år tilbage navnlig anså ægteskabets forsørgelsesmæssige aspekter for de vigtigste, har den øgede ligestilling mellem kønnene bevirket, at dette aspekt i dag er trængt i baggrunden. Den fortsatte udvikling på ligestillingsområdet vil derfor sikkert give sig udslag i, at retspraksis i de kommende år vil tendere i retning af yderligere at begrænse ægtefællebidrag efter separation og skilsmisse.

Statsamtterne bliver ikke kun bedt om at fastsætte bidragets størrelse i sager, hvor afgørelsen om bidragspligt og bidragsperiodens længde er truffet under den nyeste, restriktive praksis ved domstolene. Mange af de sager, som statsamtterne beskæftiger sig med, indebærer, at der skal udmåles ægtefællebidrag i tilfælde, hvor der for adskillige år siden – og således under en helt anden og langt mindre restriktiv praksis – blev fastsat bidragspligt.

Med andre ord: Statsamtterne må tage stilling til spørgsmålet om bidragets størrelse i en række tilfælde, hvor bidragspligten forlængst ville være ophørt, såfremt vilkåret herom var fastsat i dag.

Siden 1968 har statsamtterne ved bidragsudmålingen i tilfælde, hvor der er tidsubegrænset bidragspligt, fulgt den praksis på begæring af den bidragspligtige at lade bidraget aftrappe og senere bortfalde (ved en nedsættelse til 0 kr.), når der er betalt bidrag i en periode, der svarer til samlevets varighed. Har parterne levet sammen i 25 år, vil aftrapning og bortfald af bidraget efter den administrative praksis først ske efter ca. 25 år. Har parterne boet sammen i 15 år, vil nedtrapning og bortfald ske efter 15 år, osv.

Den nævnte administrative praksis har stået uændret siden 1968. I den samme periode og ikke mindst i de allerseneste år er der imidlertid – som beskrevet ovenfor – sket meget betydelige ændringer i retspraksis. Hvor der tidligere blev fastsat tidsubegrænset bidragspligt, vil der i dag regelmæssigt kun blive pålagt bidragspligt i 8-10 år.

På denne baggrund forekommer det ikke tilfredsstillende at blive stående ved de gældende regler om ægtefællebidrag. Justitsministeriet finder, at man nu bør tilpasse ægteskabslovens regler om bidragspligt til den praksis, som har udviklet sig ved domstolene.

På denne baggrund foreslås der indsat et 2. pkt. i ægteskabslovens § 50, stk. 1, hvorefter retten – medmindre der foreligger ganske særlige omstændighe-

der – kun kan pålægge en ægtefælle bidragspligt for et bestemt tidsrum, der ikke kan overstige 10 år.

Den foreslåede nye regel vil indebære, at ægteskabslovens regel om bidragspligtens varighed bringes i bedre overensstemmelse med domstolenes praksis. Tidsubegrænset bidragspligt vil efter bestemmelsen kun kunne pålægges, såfremt der foreligger ganske særlige omstændigheder, og denne formulering er valgt for at tilkendegive over for domstolene, at der i fremtidig domstolspraksis kun bør pålægges tidsubegrænset bidragspligt som noget helt ekstraordinært.

Efter forslaget vil det almindelige således blive, at bidragspligt, når der findes grund til at pålægge en sådan, gøres tidsbegrænset. Efter den foreslåede ny bestemmelse skal længstetiden for bidragspligten endvidere være 10 år. Dette svarer til den praksis, som i almindelighed følges ved domstolene, når der er tale om tidsbegrænset bidragspligt. Som nævnt ovenfor er man her tilbøjelig til at anvendes bidragsperioder på 1, 3, 5, 8 eller 10 år.

I forbindelse med lovforslaget agter Justitsministeriet at gennemføre en ændring af administrativ praksis vedrørende udmåling af ægtefællebidrag, således at udmålingspraksis bringes i overensstemmelse med den nugældende praksis ved domstolene og den foreslåede ændring af ægteskabslovens § 50, stk. 1. Denne praksisændring vil blive gennemført ved, at der udsendes et cirkulære til statsamtterne med det hovedindhold, at ægtefællebidrag fremtidig senest aftrappes og bortfalder, når der er forløbet en periode på 8-10 år efter separation eller skilsmisse, medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder. En sådan praksisændring vil navnlig få betydning i de mange tilfælde, hvor afgørelsen om bidragspligt og varigheden heraf ikke er truffet under den nyeste restriktive retspraksis. Cirkulæret vil indeholde en overgangsordning.

12. Aftalte bidrag m.v.

Den under nr. 11 omtalte nye udmålingspraksis vil ikke kun få betydning i tilfælde, hvor der foreligger en (ældre) domstolsafgørelse om bidragspligten og dens varighed, men tillige, hvor ægtefællerne selv har truffet aftale om disse spørgsmål og henskudt spørgsmålet om bidragets størrelse til overøvrighedens afgørelse.

Det må i den forbindelse tages i betragtning, at ægtefæller i hvert fald siden slutningen af 1960'erne i almindelighed er blevet vejledt om, at bidraget kunne udmåles til 0 kr., og at en aftale om bidragspligt således ikke i sig selv indebærer, at der vil blive udmålt et bidrag.

I nogle tilfælde forekommer det, at ægtefæller i forbindelse med separation eller skilsmisse indgår aftale ikke blot om, at der skal være bidragspligt i en vis periode, men tillige om bidragets størrelse. Sådanne aftaler kan være motiveret af mange forskellige anerkendelsesværdige forhold, f.eks. som led i bodelingen, men kan også være indgået under omstændigheder, hvor der er et betydeligt behov for særlig beskyttelse mod uoverlagte aftaler.

Ægteskabslovens §§ 52 og 58 giver ægtefæller mulighed for ved dom at få ændret aftaler om bidragspligten og visse andre aftaler indgået i forbindelse med separation og skilsmisse, men der stilles efter bestemmelsen meget strenge krav. Efter § 58 skal aftalen være »åbenbart urimelig«, og efter § 52 skal der tillige foreligge »væsentligt forandrede forhold«.

Det har i teori og praksis været omtvistet, i hvilket omfang disse bestemmelser suppleres og ændres af den såkaldte generalklausul i aftalelovens § 36, hvor efter en aftale kan tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Ved denne afgørelse skal der ifølge § 36, stk. 2, tages hensyn til forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder. Det er Justitsministeriets opfattelse, at gældende ret må forstås således, at aftalelovens § 36 også finder anvendelse i de tilfælde, der er omhandlet i ægteskabslovens §§ 52 og 58.

Det vil således formentlig være muligt allerede efter de gældende regler at tilsidesætte aftaler om bidrag helt eller delvis, såfremt det er urimeligt at gøre dem gældende. Det vil således formentlig være muligt for domstolene at lade de under pkt. 11 nævnte ændringer få virkning også for aftalte bidrag gennem anvendelse af de gældende regler om urimelighed i ægteskabsloven og aftaleloven.

Imidlertid finder Justitsministeriet, at der i forbindelse med de ovennævnte ændringer er behov for at klargøre disse muligheder for ændring af aftaler om bidrag m.v. På denne baggrund foreslås det, at ændringskriteriet i ægteskabslovens §§ 52 og 58 ændres fra »åbenbart urimeligt« til »urimeligt«. Dette vil betyde, at ændringskriterierne i de nævnte love bringes i bedre harmoni med reglen i aftalelovens § 36, samtidig med, at det klargøres, at denne bestemmelse supplerer ægteskabslovens regler, jf. herved den foreslåede ophævelse af reglen i ægteskabslovens § 58, stk. 3. Samtidig foreslås det, at 1-årsfristen i ægteskabslovens § 58, stk. 2, ophæves.

13. International kompetence

I § 2, nr. 2, § 3, § 4 og § 5, er der medtaget en bemyndigelse for regeringen til at indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed

ret inden for myndighedslovens, retsvirkningslovens, adoptionslovens og børnelovens områder. Vedrørende forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler på de nævnte områder bemyndiges justitsministeren endvidere til administrativt at fastsætte regler af international privatretlig karakter.

Forslaget skal ses på baggrund af, at der har vist sig et stigende behov for at revidere den nordiske konvention om ægteskab, adoption og værgemål fra 1931.

Dette skyldes bl.a., at sidste etape af den svenske ægteskabslovsrevision er afsluttet i 1987, og at Sverige med virkning fra den 1. januar 1989 gennemfører nye regler om umyndighed. Endvidere er der i samtlige nordiske lande indført nye regler om forældremyndighed, der indholdsmæssigt ikke er ganske overensstemmende.

Da lovgivningen på det område, der dækkes af konventionen, løbende revideres, lægger Justitsministeriet vægt på, at en ændring af konventionen kan gennemføres så smidigt som muligt.

14. Arbejdsgruppens betænkning har været til udtalelse hos følgende myndigheder og organisationer:

Præsidenten for Østre Landsret,
Præsidenten for Vestre Landsret,
Præsidenten for Københavns Byret,
Præsidenten for Århus by- og herredsret,
Præsidenten for Odense by- og herredsret,
Præsidenten for Aalborg by- og herredsret,
Den danske Dommerforening,
Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark,
Foreningen af statsamtmand,
Foreningen af statsamtsjurister,
Overpræsidenten i København,
Advokatrådet,
Familieretsdirektoratet,
Indenrigsministeriet,
Kirkeministeriet.

15. Justitsministeriet skønner, at forslaget om ændret behandling af sager om skilsmisse på grundlag af separation vil medføre en betydelig forenkling af statsamternes arbejdsopgaver. Efter Justitsministeriets vurdering vil således 8-10.000 sager, der efter de gældende regler kræver vilkårsforhandling under medvirken af en statsamtsjurist, efter forslaget kunne afgøres på skriftligt grundlag.

De ressourcemæssige konsekvenser af de ændrede regler, herunder vedrørende ægtefællebidrag, vil indgå i en samlet vurdering af statsamternes arbejdsopgaver med tilknytning til Justitsministeriet.

Forslaget om en forsøgsordning med rådgivning i stedet for mægling, der er omtalt under punkt 10.9.

skønnes at indebære en samlet merudgift i størrelsesordenen 0,2–0,3 mio. kr. årligt. Merudgiften vil blive afholdt over Justitsministeriets lovreserve på finansloven.

Lovforslaget skønnes ikke i øvrigt at medføre økonomiske eller administrative konsekvenser af betydning for det offentlige.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser
Til § 1

Til nr. 1 (§ 2, stk. 2, 2. pkt.)

Ændringen er en konsekvens af den ændring af myndighedslovens kapitel 2 og 3, som blev gennemført ved lov nr. 230 af 6. juni 1985.

Efter den gældende bestemmelse i ægteskabslovens § 2, stk. 2, 2. pkt., kan værgerne meddele samtykke til, at en mindreårig indgår ægteskab, hvis forældremyndighedens indehavere er døde, eller hvis de i øvrigt er forhindret i at give samtykke på grund af sygdom, fravær eller lignende forhold.

Efter myndighedsloven er det imidlertid forudsat, at værgerne ikke skal træffe afgørelse om barnets personlige forhold, jf. lovens § 21, hvorefter statsamtet, såfremt indehaveren eller begge indehavere af forældremyndigheden er forhindret i at træffe afgørelse om barnets personlige forhold, kan afgøre, hvem forældremyndigheden skal tilkomme, så længe forhindringen varer.

Bestemmelsen i ægteskabslovens § 2, stk. 2, 2. pkt., er således ikke længere i overensstemmelse med myndighedslovens regler, og den foreslås derfor ophævet.

Til nr. 2 (§ 5)

Den gældende § 5, hvorefter den, som er sindssyg eller åndssvag skal have tilladelse til at indgå ægteskab, foreslås ophævet. Forslaget svarer til flertalssindstillingen i et udvalg nedsat under Justitsministeriet i 1968. Der henvises til betænkning nr. 658/72, side 22-26. Ægteskabsudvalget af 1969 har senere tilsluttet sig forslaget. Der henvises til betænkning nr. 691/73, side 12-13 og de almindelige bemærkninger, punkt 9.

Til nr. 3 (§ 29 – § 35)

Til § 29

Bestemmelsen i § 29 indeholder reglen om adgang til separation.

Den svarer til betækningsudkastets § 29, jf. betænkningen, side 35–38 og side 64–66.

Efter forslaget indføres der adgang for en ægtefælle, som ikke mener at kunne fortsætte samlivet, til at kræve separation.

Som anført i de almindelige bemærkninger, punkt 10.1., er der i alt væsentligt alene tale om en kodifikation af allerede eksisterende praksis.

Forslaget indebærer en *ensidig ret* til separation, uanset hvordan den anden ægtefælle stiller sig hertil. Det er ikke nødvendigt at angive eller godtgøre nogen grund til ønsket om separation, og myndighederne skal ikke foretage en undersøgelse heraf. Det er en selvfølge, at en ægtefælle, der efter forslagens §§ 31–35 har krav på skilsmisse, f.eks. på grund af den andens utroskab, i stedet kan anmode om separation. Bestemmelsen i den gældende § 30, stk. 2, er derfor ikke gentaget.

Det kræves som hidtil, at det er ægtefællens hensigt at følge separationen op med en *faktisk samlivsophævelse*. Får myndighederne under sagens behandling indtryk af, at ægtefællerne agter at blive boende sammen i den fælles bolig ud over en rimelig overgangsperiode, skal separationen nægtes. Det gælder, selv om det er parternes mening at indrette sig således, at hver skal have sine egne værelser. Der henvises til betænkningen side 22–25, samt bemærkningerne til § 30.

Separationen kan som hidtil meddeles både ved dom og ved *bevilling*. Uanset at en ægtefælle efter forslaget ikke længere har mulighed for at hindre, at den anden ægtefælles ønske om separation imødekommes, kan bevilling kun meddeles, hvis ægtefællerne er enige om at ønske separation ved bevilling og om vilkårene herfor, jf. ægteskabslovens § 42. Forslaget indeholder således ingen ændringer i betingelserne for at kunne meddele separation ved *bevilling*. Er disse ikke til stede, må separationen gennemføres ved *dom*. Under sagen kan retten afvise forsøg fra sagsøgte på at afgive forklaring om eller på anden måde føre bevis for sagsøgers adfærd og forholdene under ægteskabet som værende uden betydning for, om der skal afsiges dom til separation.

Forslaget indeholder ingen nye regler om retsvirkningerne af separationen. Der henvises til betænkningen, side 25–26.

Til § 30

Bestemmelsen fastslår *virkningerne* af, at ægtefællerne efter separationen *fortsætter* eller *genoptager samlivet*. Den svarer med en enkelt sproglig ændring til den gældende lovs § 31.

Det foreslås, at bestemmelsen præciseres således, at det af ordlyden af § 30 fremgår, at der er to forskellige situationer, der kan føre til separationens bortfald. Ægtefællerne kan fortsætte samlivet efter sepa-

rationen, eller de kan genoptage samlivet uden på ny at ophæve dette. I betænkningen, side 22–25, er der foretaget en gennemgang af den praksis, der har udviklet sig vedrørende den gældende § 31, og som det er hensigten at videreføre.

Som efter den gældende bestemmelse i § 31 foreslås det, at separationens virkninger bortfalder *for fremtiden*. Dette har bl.a. betydning for formueordningen og spørgsmålet om forældremyndighed.

Til § 31

Bestemmelsen fastlægger *separationstidens længde*. Den svarer til betænkningens udkastets § 31. Der henvises til betænkningen, side 42–43 og side 67–69.

Efter *stk. 1* er separationstiden på 1 år. Hvis ægtefællerne er *enige* om at opløse ægteskabet, foreslås det dog, at skilsmisse bør kunne opnås allerede efter *6 måneders* separation, jf. *stk. 2*.

Separationen kan som hidtil ikke danne grundlag for skilsmisse, hvis samlivet har været fortsat eller genoptaget, jf. forslaget § 30. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse. Der er ikke fundet behov for at gentage dette krav om adskillelsen i forslaget § 31, idet separationens virkninger generelt, herunder muligheden for at opnå skilsmisse på grundlag af separationen, i medfør af § 30 bortfalder, hvis samlivet fortsættes eller genoptages.

Efter forslaget sker der ingen ændring i den gældende ordning, hvorefter separationsfristen regnes fra bevillingens dato eller datoen for separationsdommen, selv om parterne i en overgangsperiode har boet sammen og uanset forsøg på genoptagelse af samlivet.

Som noget nyt i forhold til gældende ret foreslås det i *stk. 2*, at skilsmisse i enighedstilfælde kan meddeles efter kun 6 måneders separation. Der skal være enighed om ønsket om skilsmisse, hvorimod der ikke behøver at være enighed om vilkårs spørgsmål, der kan tages op ved skilsmissen. Enigheden behøver ikke at være fastslået før henvendelsen til statsamtet. Henvender en af ægtefællerne sig til statsamtet, må statsamtet skrive til den anden part med anmodning om at udfylde og underskrive skilsmissebegæringen. Nægter den anden ægtefælle at medvirke hertil eller undlader denne at reagere, er det ikke muligt at få skilsmisse efter 6 måneders separation ved bevilling, uden at det er nødvendigt at indkalde til en vilkårsforhandling, jf. betænkningen, side 58–60 og side 74–75 og til forslaget § 44. Ægtefællen må da henvises til at indsende en ny begæring til statsamtet, når 1-årsfristen er udløbet, jf. forslaget § 31, *stk. 1*.

Det kan komme på tale at meddele skilsmisse efter forslaget § 31, *stk. 2*, ved dom. Dette gælder i tilfælde, hvor ægtefællerne er enige om skilsmisse, men

uenige om et vilkår, typisk spørgsmålet om bidragspligt, hvis dette vilkår ifølge separationsbevillingen eller dommen ikke gælder for tiden efter en skilsmisse. Domstolene tager da samtidig med, at der meddeles skilsmisse efter 6 måneders separation, stilling til bidragsspørgsmålet. Bestemmelsen muliggør, at en ægtefælle kan udtage stævning med påstand om skilsmisse efter *stk. 2* i tilfælde, hvor den anden ægtefælle ikke har reageret på en henvendelse fra statsamtet, hvis sagsøger formoder, at der foreligger enighed om ønsket om skilsmisse. Udebliver den anden ægtefælle, kan der ikke meddeles skilsmisse.

Enigheden om skilsmisse skal foreligge efter udløbet af halvårsfristen. Hvis skilsmisse opnås uden forudgående vilkårsforhandling alene på grundlag af parternes skriftlige begæring, kan ægtefællernes tilkendegivelser derfor først afgives, når der er forløbet et halvt år fra separationens dato. Enigheden skal være til stede lige til bevillingens meddelelse eller dommens afsigelse.

Hvis betingelserne for at undlade vilkårsforhandling, jf. forslaget § 44, *stk. 1*, ikke er til stede, fordi vilkårene ikke er gennemgående, kan ansøgning om skilsmisse som hidtil indsendes til statsamtet, inden tidsbetingelsen er opfyldt. Vilkårsforhandling kan dog først finde sted, når fristen er udløbet.

Til § 32

Efter forslaget § 32 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når ægtefællerne på grund af uoverensstemmelser har levet adskilt de sidste 2 år. Efter gældende ret skal der i visse tilfælde gå 3 år, før en ægtefælle har ret til skilsmisse. Om behovet for en særregel om skilsmisse på grundlag af længerevarende samlivsophævelse henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 10.4.

Skilsmisse efter forslaget § 32 forudsætter, at ægtefællerne har levet *faktisk adskilt* med forskellige bopæle de sidste 2 år. Det kræves endvidere, at *uoverensstemmelser* er årsagen til den fysiske adskillelse. Faktisk adskillelse, der f.eks. skyldes arbejds- eller uddannelsesmæssige forhold, kan ikke danne grundlag for skilsmisse. Er ægtefællerne uenige om, hvorvidt ægteskabet skal opløses, og hævder den ene, at der ikke har foreligget to års uoverensstemmelser, må retten bedømme de foreliggende beviser herfor. Selv om adskillelsen oprindeligt ikke skyldes uoverensstemmelser, kan forholdet dog henføres under § 32, hvis ægtefællen, der ønsker ægteskabet opløst, kan godtgøre, at der senere er opstået en uoverensstemmelse, som har givet sig udslag i fortsat adskillelse. Fristen begynder da at løbe fra det tidspunkt, da uoverensstemmelsen opstod. Der skal ligesom efter den gældende § 33 ikke lægges vægt på, om uoverens-

stemmelserne hovedsagelig beror på ægtefællens egne forhold. Bortset fra, at fristen i forslaget § 32 er nedsat til 2 år, svarer bestemmelsen til den gældende lovs § 33 og den praksis, der har udviklet sig om denne bestemmelse, kan derfor fortsat anvendes. Der henvises i øvrigt til betænkningen side 43–45 og side 69–70.

Til § 33

Bestemmelsen vedrører adgangen til *skilsmisse* på grund af *utroskab*. Den svarer med en redaktionel ændring til udkastets § 33, jf. betænkningen, side 45–48 og side 70–72.

Efter forslaget § 33 opretholdes adgangen til umiddelbar skilsmisse på grund af utroskab eller lignende seksuelt forhold.

Forslagets § 33, stk. 1, svarer til den gældende lovs § 37, stk. 1. Der er dog foretaget den sproglige modernisering, idet udtrykket »*været utro*« er anvendt i stedet for udtrykket »gjort sig skyldig i ægteskabsbrud«. Der er ikke tilsigtet nogen realitetsændring. Den praksis, der har udviklet sig i forbindelse med § 37, stk. 1, vil derfor fortsat kunne finde anvendelse. Utroskab foreligger, når en gift person vidende og frivilligt har samleje med en anden end sin ægtefælle. Utroskab foreligger ikke, hvis en ægtefælle f.eks. er blevet voldtaget. Som lignende seksuelle forhold kan nævnes et homoseksuelt forhold og visse samlejlige forhold.

Der er to omstændigheder, som medfører, at retten til skilsmisse på grundlag af utroskab ikke kan påberåbes, jf. forslaget § 1, 2. pkt. Dette gælder i tilfælde, hvor den anden ægtefælle har været indforstået med handlingen. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis ægtefællen frivilligt har medvirket til handlingen, eksempelvis ved tilskyndelse, eller må siges på forhånd at have givet sit samtykke, f.eks. ved en aftale om at ophæve troskabspligten. Skilsmisse kan heller ikke opnås, hvis ægtefællen må anses at have frafaldet sin ret. Efter praksis antages dette at være tilfældet, hvis den pågældende efterfølgende enten udtrykkeligt eller stiltiende har givet afkald på at kræve skilsmisse på grund af den andens utroskab. Stiltiende afkald antages i almindelighed at foreligge, hvor ægtefællen med kendskab til den andens ægteskabsbrud fortsætter det seksuelle samliv.

I forslaget § 33, stk. 2, er indsat en ny bestemmelse, der ophæver troskabspligten i separationsperioden. Ægtefællen afskæres således fra at kræve skilsmisse på grund af et seksuelt forhold, der har fundet sted, mens ægtefællerne er separeret. Om baggrunden for denne regel henvises til betænkningen, side 48. Som anført samme sted foreslås den gældende lovs § 37, stk. 2, ophævet.

Reglen i forslaget § 33, stk. 3, svarer med en enkelt redaktionel ændring til den gældende § 37, stk. 3.

Til § 34

Ifølge denne bestemmelse er der adgang til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet *forsællig vold af grovere karakter* overfor ægtefællen eller børnene. Bestemmelsen svarer til udkastets § 34, stk. 1, og til den gældende § 39, således som bestemmelsen blev affattet ved lov nr. 223 af 2. april 1987. I stk. 2 er der på samme måde som i forslaget § 33, stk. 3, foreslået en mindre redaktionel ændring.

Der henvises til betænkningen, side 49 og de almindelige bemærkninger, punkt 10.6.

Til § 35

Bestemmelsen indeholder reglen om adgang til skilsmisse på grundlag af *bigami*.

Bestemmelsen svarer til udkastets § 35 og til den gældende lovs § 36. Der henvises til betænkningen, side 49–50 og de almindelige bemærkninger, punkt 10.7.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med reglerne i ægteskabslovens kapitel 3 om omstødelse.

Til nr. 4. (§ 42, stk. 1)

I konsekvens af forslaget om ophævelse af den gældende lovs § 37, stk. 2, foreslås § 42, stk. 1, 2. pkt., ophævet. Forslaget svarer til betænkningens udkastets § 1, nr. 2, jf. betænkningen, side 73.

Til nr. 5. (§ 43)

Bestemmelsen i stk. 1 åbner mulighed for, at ægtefæller, der ønsker at få en gejstlig mægling, fortsat vil have adgang til dette.

Bestemmelsens stk. 2 indeholder en bemyndigelse for justitsministeren til at bestemme, at der kan gennemføres frivillig rådgivning med ægtefællerne, inden der meddeles separation eller skilsmisse. Justitsministeriet er ved at iværksætte en forsøgsordning med frivillig rådgivning i Københavns og Ringkøbing Statsamt. Der henvises til de almindelige bemærkninger punkt 10.9.

Til nr. 6. (§ 44)

Bestemmelsen indeholder forenklede regler om *vilkårsforhandling* og svarer til betænkningens udkastets § 1, nr. 4. Der henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 10.9. og betænkningen, side 58–60 og side 74–75.

Efter den *gældende lovs § 44* skal der foretages vilkårsforhandling, inden bevilling til separation eller skilsmisse meddeles. Regler herom fastsættes af justitsministeren. Det kan i disse regler bestemmes, at vilkårsforhandlingen bortfalder for en ægtefælle, der ikke har ophold her i landet.

Efter forslaget til § 44 skal der foretages vilkårsforhandling, inden bevilling til separation eller skilsmisse meddeles. Hvis der ansøges om skilsmisse på grundlag af forudgående separation og vilkårene for separationen også gælder efter skilsmissen, stilles der ikke krav om fornyet vilkårsforhandling. Efter forslagets stk. 1, 2. pkt., kan skilsmisse efter forslagets § 31 i denne situation meddeles alene på skriftligt grundlag. I øvrigt indeholder forslaget ikke nogen ændring af indholdet i den gældende bestemmelse i § 44.

Er det i en vilkårsaftale eller ved en separationsdom for så vidt angår bidragspligten bestemt, at et vilkår skal tages op på ny ved en eventuel senere skilsmisse, jf. ægteskabslovens § 45, 2. pkt., skal der indkaldes til sædvanlig vilkårsforhandling med henblik på drøftelse af bidragspligten. Hvis statsamtet i andre tilfælde skønner det nødvendigt eller hensigtsmæssigt, kan parterne indkaldes til vilkårsforhandling. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er mangler eller uklarheder i den skriftlige henvendelse eller usikkerhed om vilkårene. Et ønske fra begge ægtefæller om at møde i statsamtet vil det også være naturligt at imødekomme. Undlader en ægtefælle at efterkomme statsamtets anmodning ved at udeblive fra vilkårsforhandlingen trods tilsigelse hertil, kan statsamtet nægte at udfærdige skilsmissebevilling og henvise parten til at anlægge retssag.

Forslaget medfører, at skilsmissebevilling kan udstedes på skriftligt grundlag i de tilfælde, hvor vilkårsforhandling ikke skal foretages. Der henvises til redegørelse i betænkningen, side 58–60.

Til nr. 7 (§ 50, stk. 1)

Bestemmelsen indebærer, at retten som hovedregel kun kan pålægge en ægtefælle tidsbegrænset bidragspligt, og at bidragsperioden ikke kan overstige 10 år. Kun såfremt der foreligger ganske særlige omstændigheder, kan der pålægges en ægtefælle tidsbegrænset bidragspligt.

Bestemmelsen vedrører alene de tilfælde, hvor retten afgør spørgsmålet om bidragspligt. Der sker således ingen ændring i ægtefællernes adgang til at indgå aftaler om bidragspligten, herunder aftaler om tidsbegrænset bidragspligt.

Der sker i øvrigt ingen ændring med hensyn til de kriterier, hvorefter afgørelsen om bidragspligt skal træffes. Efter ægteskabslovens § 50, stk. 2, skal afgørelsen således træffes under hensyn til, i hvilket omfang den, der ønsker bidrag, selv kan skaffe sig et efter sine livsvilkår tilstrækkeligt underhold, og hvorvidt den anden part efter sine økonomiske forhold og de øvrige omstændigheder formår at udrede bidrag. Der kan tillige tages hensyn til, om den, der ønsker bidrag, har behov for støtte til uddannelse eller lignende.

Sigtet med bestemmelsen er at bringe ægteskabsloven i overensstemmelse med den nyeste retspraksis. Der henvises nærmere til de almindelige bemærkninger, pkt. 11, hvor der også er redegjort for lovforslagets forudsætninger med hensyn til udviklingen i fremtidig retspraksis og med hensyn til den fremtidige bidragsudmåling.

Til nr. 8 (§ 52 og § 58, stk. 1)

Bestemmelsen lempet adgangen til ved dom at få ændret aftaler om bidragspligten eller om bidragets størrelse, jf. ægteskabslovens § 52. Efter forslaget er det tilstrækkeligt, at retten finder, at aftalen er urimelig på grund af væsentligt forandrede forhold. Det kræves ikke længere, at aftalen skal være *åbenbart* urimelig.

Bestemmelsen lempet endvidere adgangen til ved dom at få ændret aftaler, der er truffet med henblik på separation eller skilsmisse, om fordelingen af formuen, bidragspligten eller andre vilkår, jf. ægteskabslovens § 58, stk. 1. Efter forslaget kan aftalen ændres, såfremt den skønnes urimelig for den ene ægtefælle på tidspunktet for dens indgåelse. Aftalen skal ikke længere være *åbenbart* urimelig for, at den kan ændres.

Herved bringes begge bestemmelser i overensstemmelse med den såkaldte generalklausul i aftalelovens § 36. Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 12.

Den foreslåede ændring af § 58 vil ikke kun få betydning for aftaler om bidragspligt og bidragsstørrelse, men tillige for andre aftaler, der med henblik på separation eller skilsmisse indgås vedrørende økonomiske spørgsmål, navnlig bodeling. Justitsministeriet finder, at dette er ubetænkeligt, eftersom den nævnte regel i ægteskabslovens § 58 må antages at blive suppleret af generalklausulen i aftalelovens § 36, der heller ikke stiller krav om *åbenbar* urimelighed.

Til nr. 9 (§ 58, stk. 2 og 3)

Efter gældende ret skal sag efter ægteskabslovens

§ 58, stk. 1, anlægges inden 1 år efter endelig dom eller udfærdigelse af bevilling (stk. 2). Dette gælder dog ikke, såfremt aftalen anfægtes efter almindelige formueretlige regler (stk. 3).

Ved forslaget ophæves 1 årsfristen og i konsekvens heraf tillige stk. 3.

Tidsfaktoren indgår herefter som et almindeligt moment i bedømmelsen af, hvorvidt en aftale bør ændres eller erklæres for uforbindende.

Den foreslåede ophævelse af § 58, stk. 3, tilsigter samtidig at klargøre, at generalklausulen i aftalelovens § 36 supplerer de nævnte bestemmelser i ægteskabslovens § 52 og § 58.

Til § 2, nr. 1

I forbindelse med revision i 1985 af myndighedslovens kapitel 2 og 3 blev der bl.a. mulighed for, at forældre, der ikke er gift med hinanden, kan indgå aftale om fælles forældremyndighed.

En sådan aftale medfører, at begge forældre tillige er værger for barnet.

I samme forbindelse udgik begrebet ægtebarn af lovreglerne i kapitel 2 og 3, idet man ønskede at mindske den retlige forskel mellem ægtebørn og børn født uden for ægteskab.

På denne baggrund foreslås det at ændre ordet »ægtebarn« til »barn« i § 50 a, stk. 1, og § 52.

Forslaget har betydning for de forældre, der har fælles forældremyndighed over et barn født uden for ægteskab. Forslaget indebærer, at den ene forælder kan give den anden fuldmagt til helt eller delvist at udøve værgemålet alene.

Endvidere kan justitsministeren træffe afgørelse vedrørende formueretlige spørgsmål, hvis forældrene er uenige herom.

Til § 2, nr. 2, § 3, § 4 og § 5

Efter stk. 1 kan regeringen uden Folketingets samtykke indgå overenskomst med en fremmed stat om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om henholdsvis umyndighed, ægteskabets retsvirkninger, adoption og børns retsstilling. Efter stk. 1, 2. pkt., får en sådan overenskomst gyldighed her i landet ved bekendtgørelse i Lovtidende, i dette tilfælde Lovtidende C.

Efter stk. 2 kan justitsministeren uden overenskomst fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om henholdsvis umyndighed, ægteskabets retsvirkninger, adoption og børns retsstilling.

Når forslaget i forholdet mellem de nordiske lande foruden at indeholde en bemyndigelse til at indgå overenskomst, også giver justitsministeren mulighed

for administrativt at fastsætte regler af international privatretlig karakter, skyldes det, at der mellem de nordiske lande er praksis for, at man i stedet for at indgå traktater søger at gennemføre ensartede regler enten ved lov eller ved administrativt fastsatte regler. Der skønnes ikke at være noget aktuelt behov for, at bemyndigelsen i stk. 2 også omfatter forholdet mellem danske og ikke nordiske landes regler på de nævnte områder.

Bestemmelsen svarer til reglen i arvelovens § 80 a og navnelovens § 18, ligesom ægteskabslovens § 66 indeholder en bestemmelse, der i det væsentlige svarer til disse bestemmelser. Der henvises endvidere til de almindelige bemærkninger, punkt 13.

Til § 6

§ 6 indeholder reglen om tidspunktet for *lovens ikrafttræden*. Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. oktober 1989.

Der er ved fastsættelse af ikrafttrædelsestidspunktet taget hensyn til, at der skal ske ændringer i de administrative forskrifter, herunder bekendtgørelser og cirkulærer om ægteskabs indgåelse og ægteskabs opløsning, navnlig ændringer af reglerne om vilkårsforhandling.

Til § 7

§ 7 indeholder en *overgangsregel*. Forslaget svarer til betænkningssudkastets § 4 og § 5. Der henvises til betænkningen, side 76.

I § 7, stk. 1 og 2, er der taget stilling til behandlingen af de *sager* om separation og skilsmisse, der *verserer* på tidspunktet for lovens ikrafttræden. I § 7, stk. 3, behandles det overgangsproblem, der opstår, når ægtefæller ønsker *skilsmisse på grundlag af separation* meddelt før lovens ikrafttræden.

I *stk. 1* angives, at de verserende sager principielt skal behandles færdigt efter den lovgivning, der var gældende på det tidspunkt, da sagen påbegyndtes. Det er således betingelserne i den gældende lovs §§ 29–30 og 33–41, der er afgørende for, om der kan opnås separation eller skilsmisse. Skæringstidspunktet er for bevillingssagernes vedkommende tidspunktet for begæringens indgivelse og for retssagerne sagsanlægget, dvs. indleveringen af stævning til behandling.

Efter *stk. 2* gives der dog adgang til at anvende reglerne i den nye lov, hvis begge ægtefæller begærer det.

Denne begæring skal fremsættes, inden bevillingen udfærdiges, eller endelig dom afsiges. Kan parterne ikke enes herom, vil den ægtefælle, der er sagsøger, og som ønsker de nye regler anvendt, være nød-

saget til at hæve den verserende retssag. Dette kan gøres, lige indtil sagsøger mundtligt har nedlagt sin påstand under domsforhandlingen, medmindre sagsøgte forinden har nedlagt en selvstændig påstand i retten, f.eks. om skilsmisse under en separationssag. Ny retssag efter de nye regler vil herefter kunne anlægges. I bevillingstilfældene vil ægtefællerne i reglen begge være ansøgere, og trækker en af dem ansøgningen tilbage efter lovens ikrafttræden, må de nye regler anvendes under en eventuel genoptagelse.

Er ansøgning om bevilling indgivet inden lovens ikrafttræden af en af ægtefællerne, vil begæringen om bevilling kunne trækkes tilbage, og ny begæring indgives med den virkning, at den nye lovs regler finder anvendelse.

I stk. 3 foreslås det, at lovforslagets bestemmelser skal kunne finde anvendelse, når ægtefæller ønsker skilsmisse på grundlag af separation meddelt før lovens ikrafttræden.

Bestemmelsen har navnlig den betydning, at den nye sagsbehandlingsregel i forslaget § 44 bliver anvendelig i disse sager. Vilårsforhandling kan herefter undlades, hvis vilkårene for separation også gælder for tiden efter skilsmissen.

Til § 8

Bestemmelsen indeholder en overgangsregel. Den har betydning for de aftaler, der er truffet i tiden fra den 1. januar 1970 til i dag om bidragspligten eller dens størrelse, samt for de aftaler af økonomisk karakter, der i samme tidsrum er truffet med henblik på separation eller skilsmisse, jf. ægteskabslovens § 52 og § 58.

Efter den nugældende retstilstand kan disse aftaler kun ændres, såfremt det på grund af væsentligt forandrede forhold vil være *åbenbart* urimeligt at opretholde aftalen. Efter forslaget (§ 1, nr. 8) skal det nu blot være urimeligt at opretholde aftalen.

Man må imidlertid tage i betragtning, at ægteskabslovens regler må antages at blive suppleret af reglen i aftalelovens § 36, der ikke stiller krav om *åbenbar* urimelighed, men blot urimelighed.

Den foreslåede ændring af §§ 52 og 58 indebærer således ikke noget egentligt nyt i forhold til de gældende regler om ændring af aftaler mellem ægtefæller. Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 12.

På den baggrund finder Justitsministeriet det ubetænkeligt at lade ændringerne af § 52 og § 58 finde anvendelse på aftaler, der er indgået efter den 1. januar 1970, hvor den nugældende ægteskabslovs ændringsregler trådte i kraft.

Til § 9

Bestemmelsen indeholder en sædvanlig hjemmel til at sætte ændringsloven i kraft for *Færøerne* og *Grønland*.

For Grønlands vedkommende gælder lov for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 318 af 21. september 1969 med senere ændringer.

For Færøernes vedkommende gælder fortsat ægteskabsloven nr. 276 af 30. juni 1922 om ægteskabets indgåelse og opløsning med senere ændringer.

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser i ægteskabsloven,
der berøres af lovforslaget*

1. § 2, stk. 2, 2. pkt., ophæves.

§ 2. Den, som er under 18 år og ikke tidligere har været gift, må ikke indgå ægteskab uden forældrenes samtykke.

Stk. 2. Hvis den ene af forældrene er død, sindssyg, åndssvag eller uden del i forældremyndigheden, eller hvis hans erklæring ikke kan indhentes uden særlig vanskelighed eller forsinkelse, er den andens samtykke tilstrækkeligt. Gælder det anførte begge forældrene, kræves samtykke fra værge.

2. § 5 ophæves.

§ 5. Den, som er sindssyg eller åndssvag, må ikke indgå ægteskab uden justitsministerens tilladelse.

3. §§ 29-41 ophæves og i stedet indsættes:

»Separation

§ 29 En ægtefælle, som ikke mener at kunne fortsætte samlivet, har ret til separation.

§ 29. Ægtefæller har ret til separation, når de mener ikke at kunne fortsætte samlivet og er enige om at søge separation.

§ 30. En ægtefælle har ret til separation, hvis den anden ægtefælle groft har forsømt familiens underhold eller groft krænket andre pligter over for ægtefællen eller børnene. Det samme gælder, hvis forholdet mellem ægtefællerne af andre grunde må anses for ødelagt, medmindre ødelæggelsen hovedsagelig beror på ægtefællens eget forhold.

Stk. 2. En ægtefælle har endvidere ret til separation, hvis der foreligger omstændigheder, som ville give ham ret til at kræve skilsmisse.

§ 30. Separationens virkninger bortfalder for fremtiden, hvis ægtefællerne genoptager eller fortsætter samlivet.

§ 31. Hvis ægtefæller, som er blevet separeret, genoptager samlivet, bortfalder separationens virkninger for fremtiden.

Skilsmisse efter separation

§ 31. En ægtefælle har ret til skilsmisse efter 1 års separation.

Stk. 2. Ægtefæller har ret til skilsmisse efter 6 måneders separation, hvis de er enige om skilsmisse.

§ 32. Enhver af ægtefællerne har ret til skilsmisse, når de efter opnået separation har levet adskilt i 1 år og ikke senere har genoptaget samlivet.

2 års adskillelse

§ 32. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når ægtefællerne på grund af uoverensstemmelser har levet adskilt i de sidste 2 år.

§ 33. Enhver af ægtefællerne har ret til skilsmisse, når deres samliv på grund af uoverensstemmelse har været hævet i de sidste 3 år.

§ 34. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle mod hans vilje og uden fyldestgørende grund har ophævet samlivet, og dette derefter har været hævet i de sidste 2 år.

Utroskab

§ 33. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når

den anden ægtefælle har været utro eller har deltaget i et lignende seksuelt forhold. Skilsmisse kan dog ikke kræves, hvis ægtefællen har været indforstået med handlingen eller senere må anses at have frafaldet sin ret.

Stk. 2. Skilsmisse kan ikke opnås på grundlag af et seksuelt forhold, der har fundet sted, mens ægtefællerne er separeret.

Stk. 3. Ansøgning om skilsmissebevilling må indgives eller retssag anlægges inden 6 måneder efter, at ægtefællen er blevet vidende om handlingen, og inden 2 år efter, at den er foretaget.

§ 37. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har gjort sig skyldig i ægteskabsbrud eller andet forhold, der kan sidestilles hermed. Skilsmisse kan dog ikke kræves, hvis ægtefællen selv har givet anledning til handlingen eller må anses at have frafaldet sin ret.

Stk. 2. Hvis hensynet til børnene eller andre vægtige grunde på afgørende måde taler derfor, kan der i stedet for skilsmisse gives separation.

Stk. 3. Sag må anlægges eller ansøgning om bevilling indgives inden 6 måneder efter, at ægtefællen er blevet vidende om handlingen, og inden 2 år efter, at den er begået.

Vold

§ 34. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsætlig vold af grovere karakter over for denne eller børnene.

Stk. 2. Ansøgning om skilsmissebevilling må indgives eller retssag anlægges inden 1 år efter, at ægtefællen er blevet vidende om handlingen, og inden 3 år efter, at den er begået.

§ 39. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsætlig vold af grovere karakter over for denne eller børnene.

Stk. 2. Sag må anlægges eller ansøgning om bevilling indgives inden 1 år efter, at ægtefællen er blevet vidende om handlingen, og inden 3 år efter, at den er begået.

Bigami

§ 35. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når

den anden ægtefælle har indgået nyt ægteskab i strid med § 9.«.

§ 36. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har indgået nyt ægteskab i strid med § 9.

4. § 42, stk. 1, 2. pkt., ophæves.

§ 42. Separation og skilsmisse gives ved dom eller bevilling. Separation i henhold til § 37, stk. 2, kan dog kun gives ved dom.

Stk. 2. Bevilling kan kun meddeles, såfremt ægtefællerne er enige om at ønske separation eller skilsmisse ved bevilling og enige om de i §§ 46, 49 og 54–56 nævnte vilkår, jf. dog § 45. Spørgsmål om størrelsen af underholdsbidrag kan ægtefællerne henskyde til overøvrighedens afgørelse. Bevilling udfærdiges af justitsministeren eller af overøvrigheden efter justitsministerens bemyndigelse.

Stk. 3. Findes det betænkeligt at meddele bevilling, skal bevilling nægtes.

5. § 43 ophæves og i stedet indsættes:

» § 43. Efter begge parter ønske kan der ske mægling ved præsten. Regler herom fastsættes af kirkeministeren efter forhandling med justitsministeren.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om frivillig rådgivning af ægtefæller, inden der meddeles separation eller skilsmisse.«.

§ 43. Inden sag til opnåelse af separation eller skilsmisse anlægges, eller bevilling meddeles, skal der forsøges mægling mellem ægtefællerne om fortsættelse af ægteskabet. Mægling foretages af præsten eller, hvis begge parter ønsker det, eller de ikke hører til samme trossamfund, af overøvrigheden eller efter dennes bemyndigelse af politimesteren. Sag kan ikke anlægges eller bevilling meddeles, medmindre mægling er afsluttet inden for de sidste 6 måneder.

Stk. 2. Undlader en ægtefælle trods tilsigelser at give møde til mægling, er mægling med den anden ægtefælle tilstrækkelig. Det samme gælder, hvis en ægtefælle er forgæves eftersøgt. Mægling bortfalder for en ægtefælle, der ikke har ophold her i landet.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om foretagelse af mægling og kan fastsætte frister for mæglingens afslutning.

Stk. 4. Den, der uden lovligt forfald undlader at efterkomme en tilsigelse til mægling, straffes med bøde.

6. § 44 affattes således:

»§ 44. Inden bevilling til separation eller skilsmisse meddeles, skal der foretages vilkårsforhandling. Hvis der ønskes skilsmisse efter § 31, og vilkårene for separationen gælder også for tiden efter skilsmissen, er vilkårsforhandling dog ikke nødvendig.

Stk. 2. Regler om vilkårsforhandling fastsættes af justitsministeren. Det kan i disse regler bestemmes, at vilkårsforhandling bortfalder for en ægtefælle, der ikke har ophold her i landet.

§ 44. Inden bevilling til separation eller skilsmisse meddeles, skal der endvidere foretages vilkårsforhandling. Regler herom fastsættes af justitsministeren. Det kan i disse regler bestemmes, at vilkårsforhandling bortfalder for en ægtefælle, der ikke har ophold her i landet.

7. I § 50, stk. 1, indsættes som 2. pkt.:

»Medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder, kan retten kun pålægge en ægtefælle bidragspligt for et bestemt tidsrum, der ikke kan overstige 10 år.«

§ 50. Indgår ægtefællerne ikke selv aftale herom, afgør retten spørgsmålet om bidragspligt, herunder spørgsmålet om pligtens varighed, medens overøvrigheden fastsætter bidrags størrelse.

Stk. 2. Afgørelser efter stk. 1 træffes under hensyn til, i hvilket omfang den, der ønsker bidrag, selv kan skaffe sig et efter sine livsvilkår tilstrækkeligt underhold, og hvorvidt den anden part efter sine økonomiske forhold og de øvrige omstændigheder formår at udrede bidrag. Endvidere tages der hensyn til ægteskabets varighed. Der kan tillige tages hensyn til, om den, der ønsker bidrag, har behov for støtte til uddannelse eller lignende.

8. I § 52 og § 58, stk. 1, udgår: »åbenbart«.

9. § 58, stk. 2-3, ophæves.

§ 52. En af ægtefællerne truffet aftale om bidragspligten eller om bidragets størrelse kan ændres ved dom, såfremt det på grund af væsentligt forandrede forhold vil være åbenbart urimeligt at opretholde aftalen.

§ 58. Har ægtefæller med henblik på separation eller skilsmisse truffet aftale om fordelingen af formuen, bidragspligten eller andre vilkår, kan aftalen ved dom ændres eller erklæres for uforbindende, såfremt den skønnes åbenbart urimelig for den ene ægtefælle på tidspunktet for dens indgåelse.

Stk. 2. Sag må anlægges inden 1 år efter endelig dom til separation eller skilsmisse eller efter udfærdigelse af bevilling.

Stk. 3. Såfremt en aftale mellem ægtefæller anfægtes i kraft af almindelige formueretlige regler, gælder fristerne i stk. 2 ikke.